

RAPPORT

Naturmangfold

Områdeplan Pappen

Dokumentinformasjon

Oppdragsgiver: Pappen Utvikling AS
Tittel på rapport: Naturmangfold
Oppdragsnavn: Områdeplan Pappen, Sarpsborg
Oppdragsnummer: 633732-01
Utarbeidet av: Rein Midteng
Oppdragsleder: Halvor Berulfsen
Tilgjengelighet: Åpen

02	8. apr. 2022	Oppdatert før opplasting Sharefile	UMH	Initialer
01	25. jan. 2022	1. utkast	RM	Initialer
Ver	Dato	Beskrivelse	Utarb. av	KS

Forord

Asplan Viak har vært engasjert av Pappen Utvikling AS for å utarbeide en vurdering av bl.a. naturverdier i forbindelse med regulering av Pappen (Peterson-tomten) i Sarpsborg kommune. Planen skal legge til rette for boliger, nærings- og rekreasjonsarealer iht. planprogrammet.

Hos Asplan Viak har Rein Midteng vært fagansvarlig og Kristoffer Selvig har hatt ansvaret for kvalitetssikring.

Vår kontaktperson hos Dyrvik Arkitekter har vært Agnete Syrtveit. Vi takker for oppdraget og godt samarbeid underveis.

Sandvika, 08.04.2022

Halvor Berulfsen

Oppdragsleder

Kristoffer Selvig

Kvalitetssikrer

Innholdsfortegnelse

1. Sammendrag	4
2. INNLEDNING, PLANOMRÅDET OG PLANFORSLAGET	5
2.1. Innledning	5
2.2. Planområdet og planforslaget	5
2.3. Influensområdet for deltema naturmangfold	8
2.4. Kunnskapsgrunnlaget og usikkerhetsvurdering	8
3. METODE	10
4. Naturgrunnlaget	11
4.1. Berggrunn og løsmasser	11
4.2. Vegetasjon	11
5. Naturverdier	14
5.1. Naturtypelokaliteter	14
5.2. Andre naturverdier	17
6. Naturmangfoldloven §§ 8-12	18
6.1. Vurdering av kravene i naturmangfoldloven	18
7. HENSYN TIL NATURVERDIENE	19
7.1. Naturtypelokaliteten	19
8. Kilder	20

1. Sammendrag

Dette notatet beskriver naturgrunnlaget og spesielle naturverdier innenfor planområdet for Pappen i Sarpsborg kommune, Viken fylke. Tiltaket sin påvirkning og konsekvens på naturverdiene er vurdert, og det foreslås tiltak for å sikre naturverdiene i området. I tillegg er naturmangfoldlovens §§ 8-12 vurdert.

Arealet denne rapporten vurderer er noe større enn selve planområdet, da påvirkningen på naturverdier generelt sett kan gå utenfor planområdet. I denne plansaken er det ikke kjent at potensielle naturverdier utenfor planområdet kan bli påvirket av tiltaket.

Berggrunnen i området består av Iddefjordsgranitt, som er en kalkfattig bergart. Løsmassene i området består i hovedsak av fyllmasser som er tilført eller sterkt påvirket av menneskers aktivitet.

Det aller meste av vegetasjon i planområdet består av enkeltstående eller mindre grupper av trær, plenareal og kantsoner mellom vei og hager. Det var kun ved Borg bryggerier hvor det ble observert areal med delvis naturlig preg i form av et mindre areal med svartor-bjørkeskog i et fuktig parti. De spredte forekomstene av trær utenfor overnevnte areal, består i all hovedsak av diverse frukttrær, bjørk og gran.

Det er avgrenset én naturtypelokalitet innenfor planområdet. Dette er ei noe grov spisslønn og er vurdert som viktig (B). Utover dette, er det ikke kjent andre spesielle naturverdier som for eksempel verneområder, vilttrekk, funksjonsområder for forvaltningsmessig spesielt interessante viltarter eller rødlistede naturtyper.

Tilkomst til området er pr. januar 2022 ikke avklart, men foreløpige skisser viser at naturtypelokaliteten ikke blir påvirket. Dette legges til grunn for vurderingen av påvirkning. Tiltaket gir ingen virkning på kort eller lang sikt for naturtypelokaliteten. Tiltaket gir derfor ubetydelig endring for denne. Det anbefales at treet ikke hogges og at det i medhold av planbestemmelsene etableres ei hensynssone rundt treet, som også bør sikres i anleggsfasen med fysiske gjerder.

2. INNLEDNING, PLANOMRÅDET OG PLANFORSLAGET

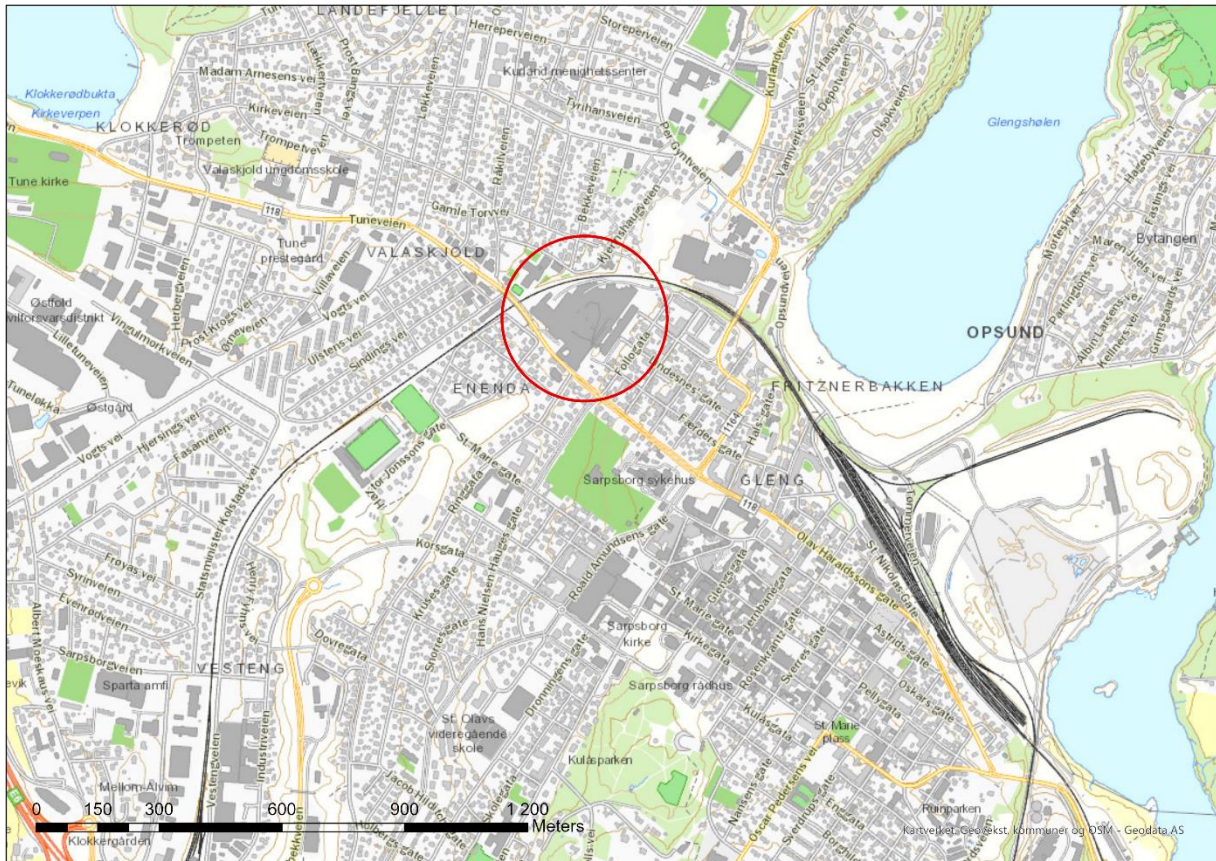
2.1. Innledning

Dette notatet beskriver naturgrunnlaget og spesielle naturverdier innenfor planområdet for Pappen i Sarpsborg kommune, Viken fylke. Det foreslår også tiltak for å sikre naturverdiene i området. Notatet er skrevet av naturviter Rein Midteng.

2.2. Planområdet og planforslaget

Planområdet ligger i Sarpsborg by og formålet med planen er å legge til rette for boligutbygging. Planområdet ligger mellom jernbanen og fylkesveien, avgrenset av boligområdet Fritznerbakken i øst. Planområdet ligger ca. 400 m fra Glengshølen og i en forlengelse av den "grønne diagonalen" som strekker seg fra Glomma over Kulåsparken, Torget og Kirkeparken. Planområdet er totalt ca. 60 daa, med en utstrekning på ca. 300 m både nord-sør og øst-vest.

Området Pappen skal transformeres til en attraktiv ny bydel i Sarpsborg sentrum. Den nye bydelen skal utvikles med gode forbindelser til nærområdet samt fungere som et koblingspunkt til sentrumskjernen.

Figur 1. Oversiktskart.

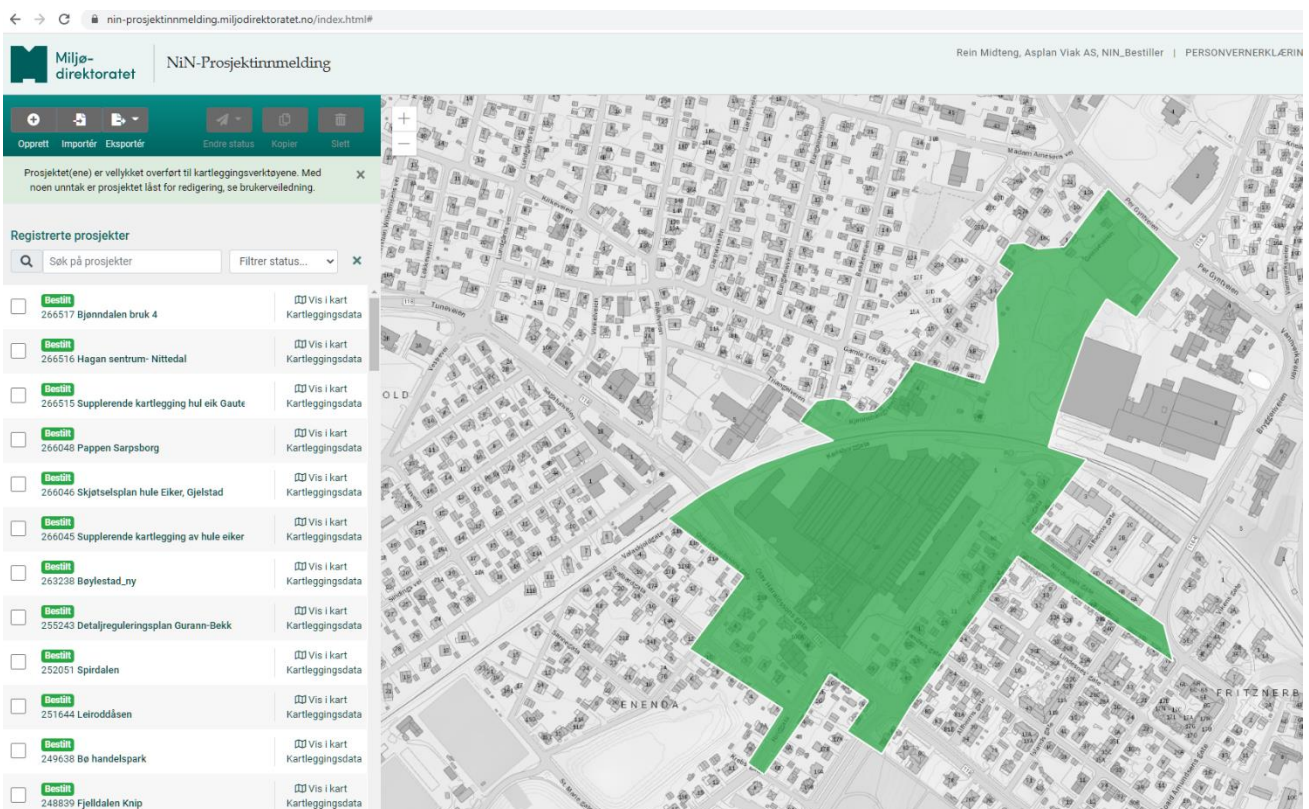
Figur 2. Planavgrensning.

Figur 3. Illustrasjonsplan.

2.3. Influensområdet for deltema naturmangfold

Arealet denne rapporten vurderer, er noe større enn selve planområdet, da påvirkningen på naturverdier generelt sett kan gå utenfor planområdet. For eksempel om det finnes en bekk som renner igjennom et planområde, kan tiltak innenfor planområdet gi negativ påvirkning nedstrøms. I denne plansaken er det ikke kjent at potensielle naturverdier utenfor planområdet kan bli påvirket av tiltaket, men i samråd med Dyrvik Arkitekter ble det avgrenset et vurderingsområde som var større enn planområdet, vist i figur 4. Dette også for å gi fleksibilitet i ev. endringer av framtidige veiløsninger.

Figur 4. Figuren viser arealet som ble kartlagt.

2.4. Kunnskapsgrunnlaget og usikkerhetsvurdering

Vurderingene baserer seg på feltarbeid utført 26.11.2022. I tillegg er det gjort en sjekk av om det finnes informasjon om ev. spesielle naturverdier i planområdet tilgjengelig på Naturbase (naturbase.no) og Artskart (artsdatabanken.no). Disse basene ble sjekket før feltarbeidet og i forbindelse med utarbeidelse av rapport. Tidspunktet for kartleggingen var egnet for kartlegging av store og gamle trær med tilhørende organismegrupper (lav, moser og vedboende sopp) som kan vokser på slike. Tidspunktet var i utgangspunktet for sent på året for kartlegging av karplanter og sopp (bakkelevende), men det vurderes at potensialet for funn av slike interessante arter er svært begrenset grunnet nesten total dominans av menneskelige fyllmasser over berggrunnen,

fattig berggrunn og mangel på naturareal (dominans av harde flater og plen). Ved søk på rødlistede karplanter i Sarpsborg by (Artskart) er det i urbane strøk etter 1990 (utover rødlistede trær), kun gjort funn av arten bete ett sted. Denne er oppført som sårbar (VU) på rødlista. Det vurderes at det er svært begrensa muligheter for at uoppdagede rødlistede karplanter kan finnes, og at dette er så begrenset at det ikke er i strid med Naturmangfoldlovens §§ 8 og 9, kunnskapsgrunnlaget og føre-var prinsippet. Med denne bakgrunn konkluderes det at kunnskapsgrunnlaget er godt og tilfredsstillende for fastsettelse av naturverdiene i planområdet.

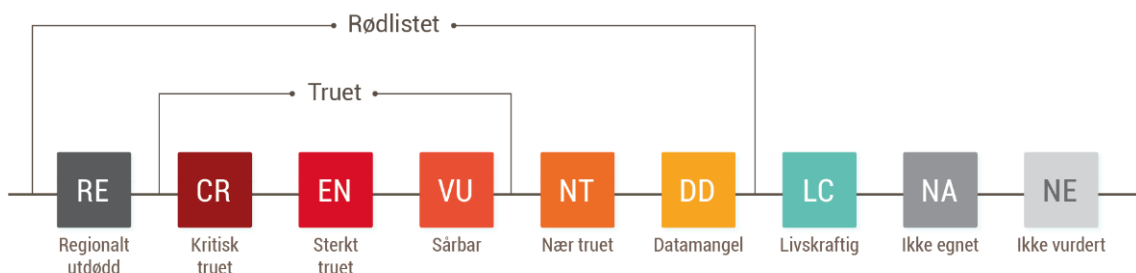
3. METODE

Kartlegging og verdisetting av viktige naturtyper i planområdet er basert på nasjonal metodikk for kartlegging av spesielt viktige områder for biologisk mangfold, dvs. naturtypelokaliteter (DN-håndbok 13 2006, inkl. faktaark fra 2013/2014 eller MNiN). DN-håndbok 13 beskriver naturtyper av særlig verdi for biologisk mangfold som skal kartlegges. Lokaliteter som oppfyller kravene til naturtypelokalitet verdisettes etter kriterier til A, B og C-verdi.

Fra 2020 er metodikk for kartlegginger av naturtypelokaliteter i utgangspunktet endret til å følge Miljødirektoratets instruks (MNiN) for kartlegging av naturtypelokaliteter etter Natur i Norge (NiN), se <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/naturkartlegging/myndigheter/kartlegging-av-naturtyper-pa-land/> for mer informasjon. NiN har (ennå) ikke utviklet metodikk for kartlegging og verdisetting av store og gamle trær (utover eik), og kartlegging av ev. slike trær ble derfor gjort etter DN-håndbok 13.

Flere faktorer er viktig for verdisetting av viktige naturtyper. En av disse er ev. funn av truede arter og nær truede arter, såkalt rødlistede arter, selv om funn av rødlistearter i seg selv ikke automatisk medfører avgrensning av naturtypelokaliteter. Norsk rødliste for arter er en oversikt over arter som kan ha en risiko for å dø ut fra Norge. Rødlista er utarbeidet av Artsdatabanken i samarbeid med fagekspertene (Artsdatabanken 2021).

Rødlistearter og truede arter er kategorisert etter følgende kategorier:

For mer informasjon om rødlista henvises det til

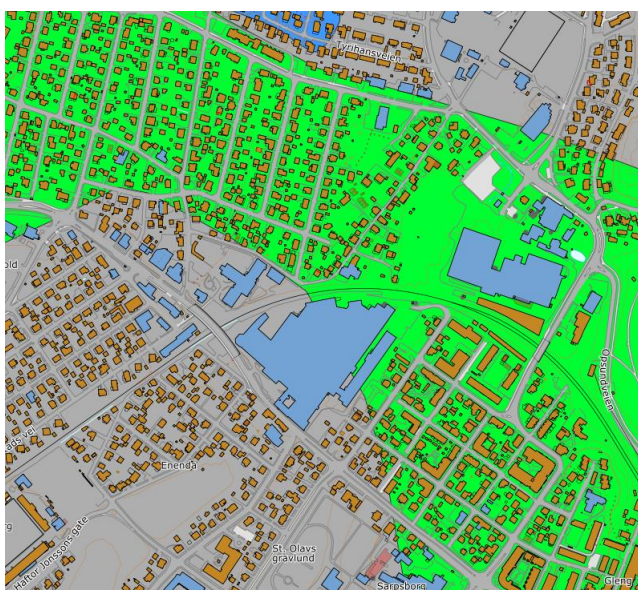
<https://artsdatabanken.no/rodlisteforarter2021/Rodlistahvahvemhvorfor>

Innenfor influensområdet er det ikke kjent at det finnes naturverdier knyttet til landskapsnivå. Det er ikke kjent at det finnes andre verdikategorier utover naturtyper. Dermed legges kun naturtypelokalitet til grunn for videre verdivurdering.

4. Naturgrunnlaget

4.1. Berggrunn og løsmasser

Berggrunnen i området består av Iddefjordsgranitt, som er en kalk-/basefattig bergart. Denne gir begrensa muligheter for en rik karplanteflora og soppfunga. Løsmassene i området består i hovedsak av fyllmasser som er tilført eller sterkt påvirket av menneskers aktivitet. Nordlige deler har morenemasser. I slike områder finnes også en del areal med fyllmasser (egne observasjoner).

Figur 5. Fyllmasser vises med grått mens morenemateriale vises med grønt (kilde ngu.no).

4.2. Vegetasjon

Det aller meste av vegetasjonen i planområdet består av enkeltstående eller mindre grupper av trær, plenareal og kantsoner mellom vei og hager (Figur 6, Figur 7 og Figur 8). Det var kun ved Borg bryggerier hvor det ble observert areal med delvis naturlig preg i form av et mindre areal med svartor-bjørkeskog i et fuktig parti (Figur 9). De spredte forekomstene av trær utenfor overnevnte areal, består i all hovedsak av diverse frukttrær, bjørk og gran. Edelløvtrær er det lite av, og når det gjelder noe større trær, begrenser dette seg i stor grad til spisslønn.

Figur 6. Mye av planområdet består av private hager med spredte trær, veiareal og lignende hvor det ikke ble observert spesielle naturverdier.

Figur 7. Mye av planområdet består av areal med asfalt og bygninger med svært lite grøntareal.

Figur 8. Innslaget av naturareal er svært begrenset.

Figur 9. Vest for plenarealet ved Borg bryggerier, finnes et mindre areal med svartor-bjørkeskog i et fuktig parti.

5. Naturverdier

5.1. Naturtypelokaliteter

Det er avgrenset én naturtypelokalitet innenfor planområdet. Dette er ei noe grov spisslønn som dessuten er innhul, noe som øker naturverdien. Denne var 180 cm i brysthøydeomkrets.

Lokalitetsnavn	Naturtype DN-13	Verdi DN-13	Verdi	Kommentar
Olav Haraldssons gate 114	Store gamle trær, utforming spisslønn	B-viktig	Middels verdi eller forvaltningsprioritet	Det legges til grunn av treet ikke blir påvirket av utbyggingsplanene

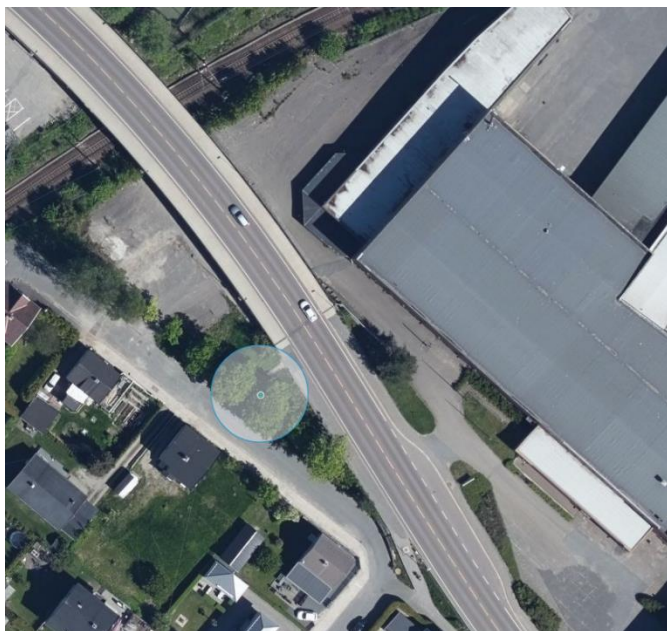
Figur 10. Avgrensning av naturtypelokaliteten er vist med grønt omriss i Olav Haraldssons gate. Vurderingsområdet for naturmangfoldrapporten er vist med heltrukken grønn linje.

Figur 11. Treet som er avgrenset som naturtypelokalitet.

Figur 12. Treet står nær en gangtrapp.

Figur 13. Treets plassering med en nøyaktighetszone på 10 m. Bildet er hentet i fra Artskart hvor funnet er lagt ut.

5.1.1. Beskrivelse av naturtypelokalitet

Lokalitet	Olav Haraldssons gate 114
Naturtype (DN håndbok 13)	Store, gamle trær
Utforming	Spisslønn
Verdisetting	Svært viktig (A)
Registreringsdato (siste)	26.11.2021

Innledning:

Lokaliteten er kartlagt 26.11.2021 av naturviter Rein Midteng, Asplan Viak, i forbindelse med konsekvensutredning av utbyggingsområdet Pappen. Faktaark for naturtypelokalitetene følger faktaark for 2014.

Beliggenhet og naturgrunnlag:

Lokaliteten omfatter ett noe stort spisslønn tre ved Olav Haraldssons gate 114.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Lokaliteten består av naturtypen store, gamle trær med utforming spisslønn.

Artsmangfold:

Det ble lett etter ev. forekomster av interessante knappenåslav og skorpelav uten at slike ble funnet.

Bruk, tilstand og påvirkning:

Lokaliteten er i god stand, dvs. treet er friskt og stammen og krona har ingen krattvegetasjon rundt seg. Treet har ikke utviklet grov sprekkebark, noe som for øvrig er uvanlig for dette treslaget. Det er 180 cm i omkrets og har dannet hulrom ved basis av stammen.

Skjøtsel og hensyn:

Om man ønsker å sikre naturverdiene best mulig, er det viktig at treet ikke hogges og at vegetasjon rundt stamme og krone i størst mulig grad holdes nede. I tillegg bør rotsystemet ikke bygges ned med tunge løsmasser som stein og det bør heller ikke asfalteres og kjøres biler over rotsystemet.

Verdisetting:

Lokaliteten er vurdert som viktig (B) da dette er ei noe grov spisslønn som samtidig er frisk og har utviklet et hulrom, noe som er positivt. Den gis lav vekt på størrelse, høy vekt på treegenskap hulrom og middels vekt på avstand til nabolokalitet med samme treslag.

5.2. Andre naturverdier

Vest for plenarealet ved Borg bryggerier, finnes et mindre areal med svartor-bjørkeskog i et fuktig parti. Dette er 0,8 dekar stort, og for lite for ev. kunne avgrenses som naturtypelokalitet av typen rik svartorsumpskog. I tillegg til størrelse, er det også et krav om tilstrekkelig kalk-/baserike forhold for å kvalifisere til rik sumpskog. Berggrunnen i området er i utgangspunktet for fattig til å kvalifisere til danning av rik svartorsumpskog, men avhengig av innslaget av kalkrike marine avsetninger iblandet morenemassene, kan dette ev. gi tilstrekkelig baserike forhold. Uansett er arealet for lite til å kvalifisere som ev. naturtypelokalitet, men da det består av svartorsumpskog og dermed en mindre rest av naturlig vegetasjon, har det visse lokale naturverdier.

5.2.1. Rødlistearter

En observasjon av gulspurv (VU) ble i 2013 sett i svartorsumpskogen. Gulspurv er ifølge rødlistevurderingen ([Gulspurv](#) - Rødlista 2021 - Artsdatabanken) en art som «*hekker i Norge vanlig i jordbruks- og kulturlandskap over det meste av landet, i Nord-Norge begrenset til de rikeste jordbruksområdene. Arten er i hekketiden knyttet til kantsoner og områder med småskala, vekslende åpen mark for fødesøk, og tett vegetasjon for hekking og beskyttelse.*» Funnet er fra januar og dermed utenfor hekketiden, og er i tillegg noe gammelt. På den annen side kan det ikke utelukkes at arten år om annet kan hekke i området.

Utover dette er det ikke kjent andre spesielle naturverdier, som for eksempel verneområder, vilttrekk, funksjonsområder for forvaltningsmessig spesielt interessante viltarter eller rødlistede naturtyper.

6. Naturmangfoldloven §§ 8-12

Naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn ved beslutning som berører natur. I disse paragrafene heter det:

«§ 8. (kunnskapsgrunnlaget) Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

§ 9. (føre-var-prinsippet) Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

§ 10. (økosystemtilnærming og samlet belastning) En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

§ 11. (kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver) Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

§ 12. (miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder) For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.»

6.1. Vurdering av kravene i naturmangfoldloven

Foreliggende utredning er en oppfølging av kravene i §§ 8-11. Det er i 2021 blitt gjennomført nytt feltarbeid innenfor planområdet for å vurdere om det har areal som kvalifiserer til å være naturtypelokaliteter, om det finnes rødlistearter eller rødlistede naturtyper eller om det finnes andre forvaltningsmessig spesielt viktige arter, noe som oppfyller §§ 8 og 9.

Det vurderes at § 10 (samla belastning) ikke kommer til anvendelse da det ikke er gjort funn av naturtyper eller arter som er vurdert å ha en nasjonal eller regional tilbakegang. Store gamle spisslønner er trolig ikke i tilbakegang (treslaget har i motsetning til alm og ask ikke blitt angrepet av skadegjørende parasitter), og naturtypelokaliteten innenfor planområdet blir ikke berørt.

Tiltaket er finansiert av forslagsstiller, noe som kan sies å være et bidrag til å oppfylle § 11. Når det gjelder §12 vil naturtypelokaliteten trolig bli fysisk beskyttet i forbindelse med utbyggingen av boligområdet.

7. HENSYN TIL NATURVERDIENE

7.1. Naturtypelokaliteten

Det anbefales at treet ikke hogges. Det er viktig at det ikke brukes eller plasseres tyngre maskiner innenfor radius av treet's krone x 1,5 slik at ikke rotsystemet skades. Det bør etableres ei hensynssone i medhold av planbestemmelsene og dette bør inngjerdes/fysisk avsperras med byggegjerder i anleggsperioden.

8. Kilder

- Artsdatabanken, 2021. Rødlista - hvem, hva, hvorfor? Norsk rødliste for arter 2021. <http://www.artsdatabanken.no/rodlisteforarter2021/Rodlistahvahvemhvorfor>
- Artsdatabanken, 2021. <https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>
- Artsdatabanken, 2021. <https://artskart.artsdatabanken.no/>
- Miljødirektoratet, 2014. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13-1999 med utkast til revidert faktaark fra 2014.
- Miljødirektoratet, 2020. <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/overvaking-arealplanlegging/arealplanlegging/konsekvensutredninger/>
- Miljødirektoratet, 2021. Naturbase. <http://kart.naturbase.no>
- NGU (u.å.) *Kart på nett*. Norges geologiske undersøkelser. Tilgjengelig fra: <https://www.ngu.no/emne/kartinnsyn>

asplan viak